UITGAVE VAN DE

HISTORISCHE VERENIGING

TEXEL

NUMMER 150 MAART 2024

IN DIT NUMMER

1 Colofon

1 Van de redactie

2 Een verheugde penningmeester

2 Veldwachter kan niet fietsen, *Gerrit Boot en Bas Huisman*

4 De schnitzelbank van de familie Weijdt-Witte, *Niek Groot*

8 Kattenvangen, *Kees Jaap Harting*

10 Herinneringen aan Texel, *Geert Rutgers*

11 Het Mannenhuis, *Wilma Eelman*

12 De bijbel met twee verhalen over Texelaars, Texels erfgoed, de zoektocht, de vondst en de verhalen, *Willem Meuleman en Ineke Vonk-Uitgeest*

24 Gerbrand Dros uit De Cocksdorp - de eerste schipper in de nieuwe haven van Münster, *Werner Rudolf Cramer*

27 Dingelingeling, *Niek Groot*

27 Winterkost, *Bas Huisman en Ineke Vonk-Uitgeest*

29 Bommen en granaten, *Niek Groot*

30 Foto met een vraag, *Bas Huisman en Ineke Vonk-Uitgeest*

30 De cartoons van Harry Tielemans als een cadeau bij het ambtsjubileum van burgemeester De Koning, *Wilma Eelman*

32 Nuwwe burregemeester, *Ina Schrama en Gerard Kuip*

COLOFON

Uitgave van de Historische Vereniging Texel

Opgericht 17 mei 1985

ANBI erkend

ISSN 1384 - 7171, verschijnt 4x per jaar

Nummer 150, maart 2024

Vormgeving en productie:

Grafisch Centrum Reiding - Zuidhorn

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI

Historische Vereniging Texel

Gerbrand Dros uit De Cocksdorp - de eerste schipper in de nieuwe haven van Münster

Werner Rudolf Cramer

Na de officiële opening van het Dortmund-Eemskanaal liep Gerbrand Dros met zijn schip „Zuiderzee“ op 14 augustus 1899 als eerste de haven van Münster binnen. Dat kanaal gaf Münster de lang verwachte toegang tot de Noordzee. De eerste voorbereidingen daartoe waren al ruim 400 jaar oud.

Gerbrand Dros verkocht zijn klipperaak „Zuiderzee“op 26 april 1900 aan Pieter Steenstra uit Heeg. Op 28 oktober 1909 strandde de Zuiderzee bij de Franse badplaats Étretat (ten noorden van le Havre, Departement Seine Maritime) op weg naar Cherbourg. De verzekering keerde niet uit. Op deze foto, een dag na de stranding gemaakt, ligt de „Zuiderzee“ hoog en droog op het strand van Étretat (coll. W. Eelman).

Gerbrand Dros en de „Zuiderzee“

Gerbrand Dros Pzn. was geboren in de Cocksdorp op Texel. Hij trouwde in 1886 met Annaatje Bruin en noemde zich toen koopman. Samen kregen ze zeven kinderen. Zijn tweemaster, de klipperaak „Zuiderzee“, was in 1895 gebouwd op de werf van Johannes Wijnandus Boerma in Hoogezand. Met zijn “Zuiderzee“ voer hij eerst op de Rijn en vervolgens op de Oostzee en de Eems, vooral met ladingen hout uit Koningsbergen (nu de Russische enclave Kaliningrad). Inmiddels woonde hij met zijn gezin in Kampen. In 1900 verkocht hij de “Zuiderzee“aan P. Steenstra uit Heeg.Twee jaar later overleed Dros op 40 jarige leeftijd in Enkhuizen, waar hij een koffiehuis bezat.

In de Duitse stad Koningsbergen, nu de Russische enclave Kaliningrad aan de Oostzee, laadde Dros in 1898 en 1899 diverse keren hout en voer daarmee via Wilhelmshafen over het nieuwe Ems-Jadekanaal en de Eems naar Papenburg. Bij een volgende reis in augustus 1899 voer hij door naar Münster. Vanaf Papenburg werd zijn schip gesleept. Of dat door een sleepboot of door paarden gebeurde, is onbekend. De weg langs het kanaal heet nog steeds “Leinpfad“, het jaagpad. In de jaren rond de eeuwwisseling voeren daar ook sleepboten met kantelbare schoorsteen in verband met het grote aantal lage, vaste bruggen.

Dros arriveerde met zijn „Zuiderzee“ op 14 augustus 1899 als eerste schip na de opening van het Dortmund-Eemskanaal in de haven van Münster. Hij bleef daar tot 21 augustus om te lossen. Na zijn aankomst ontving Dros van het gemeentebestuur van de stad Münster een oorkonde en een nachtglas, een nachtkijker.

Diplom

Für den Capitain vom "Zuiderzee"

Herrn G. Dros

zu

~~Gerksdorp~~ Eicksdorp.

Hiermit übersenden wir Ihnen zur Erinnerung, als erstes in den hiesigen Hafen eingelaufenes Seeschiff vorliegendes Diplom nebst Nachtglas.

Der Magistrat der Stadt Münster

Unterschrift

hiermit bestätigen wir, daß der Herr Capitain G. Dros vom "Zuiderzee" ~~als~~ ~~erste~~ das erste Seeschiff in den Hafen der Stadt Münster führte und zwar

Ontwerp voor of kopie van de oorkonde van het gemeentebestuur van Münster voor Gerbrand Dros. De voorletter P is doorgehaald en in plaats daarvan is er een G tussen gefrommeld (Stadtarchiv Münster).

De haven van Münster en het Dortmund-Eemskanaal

De haven van Münster werd aangelegd als onderdeel van het Dortmund-Eemskanaal. Haven en kanaal waren in 1898 klaar. Men wachtte met de ingebruikname van de haven tot de officiële opening van het Dortmund-Eemskanaal door de Duitse keizer Wilhelm II. Op 11 augustus 1899 arriveerde Wilhelm II vanuit Berlijn met zijn speciale trein in Dortmund. Met veel pracht en praal opende hij in Dortmund het Dortmund-Eemskanaal en bezocht de zuidelijk van Münster gebouwde Henrichenburger scheepslift. Ook bezocht hij drie militaire parades in Dortmund. Maar hij kwam niet naar Münster.

Het Dordtmund-Eemskanaal. — Uit Papenburg, 8 Augustus, meldt het *Hdbld.*:

Gisteren passeerde hier, van Koningsbergen komende, het Nederl. schip *Zuiderzee*, kapt. *Dros*, bestemd naar Munster in Westfalen, met eene lading hout van Koningsbergen. Dit is het eerste zeeschip dat door het Dordtmund-Eemskanaal, uit de Oostzee komende, direct tot Munster opvaart. Het schip laadt bij een diepgang van 1,50 M. 75 standaard hout of 180 ton cokes, en beladen met 220 ton kolen heeft het een diepgang van 1,70 meter.

De haven van Münster werd pas op op 16 oktober officieel geopend, bijna twee maanden nadat Dros binnenvoer. De keizer kwam toen ook niet. Opregte Haarlemmer Courant, 12 augustus 1899.

De haven van Münster rond 1905, prentbriefkaart.

Münster verlangt naar de zee
Münster heeft lang naar de Noordzee verlangd. Al in 1483 tekende de bisschop van Münster een contract met de stad Groningen voor de aanleg van een kanaal van de Eems naar Groningen.
Helaas werd dit kanaal uit financiële overwegingen niet gerealiseerd. Na de Vrede van Münster, het vredesverdrag tussen Spanje en de Staten-Generaal op 15 mei 1648, viel een volgende bisschop van Münster in 1672 de stad Groningen aan. Ook hij had zijn oog laten vallen op de toegang tot de Noordzee. De Groningers waren voorbereid op dergelijke aanvallen. Zij zetten het land ten westen, ten oosten en ten noorden van Groningen onder water, zodat de troepen van de bisschop hun kanonnen alleen ten zuiden van de stad konden opstellen. Ook de Vesting Bourtange hield de troepen in het oosten op. Hun successen waren zo gering dat de bisschop van Münster zijn troepen in augustus 1672 terugtrok. Nog vieren de Groningers elk jaar op 28 augustus "Bommen Berend".

De haven van Münster rond 1905
Toen kapitein Dros in augustus 1899 de haven van Münster binnenvoer was het kanaal net geopend. Hij zal zeker het weidse landschap langs het kanaal en rond de haven hebben gezien; tegenwoordig liggen zowel de haven als een deel van het kanaal midden in de stad.
In de loop der jaren heeft het kanaal veel meegemaakt. Kort na de opening van de haven in Münster waren er dambreuken in het noorden. Meerdere malen vroor het dicht en tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het volledig verwoest, net als de stad Münster. Pas in 1946 meldden Nederlandse kranten dat het kanaal weer bevaarbaar en de haven van Münster weer toegankelijk was. In 1949 bestond de haven van Münster 50 jaar en dat werd niet groots gevierd.
Kapitein Dros zou de haven van Münster vandaag de dag niet herkennen. De pakhuizen en daarmee de vrachtschepen zijn verdwenen. Nieuwe gebouwen staan naast gerenoveerde oude gebouwen met ateliers, horeca en kantoren.
In 2024 viert de haven van Münster haar 125-jarig bestaan. We denken dan ook aan kapitein Dros van het eiland Texel, die hier als eerste binnenliep met zijn schip "Zuiderzee"!

Ter gelegenheid van de opening in 1899 werd op de kade een monument opgericht van een zeeman als symbool voor de verbinding met de wijde wereld. Links op de achtergrond het havenkantoor, (prentbriefkaart rond 1905, coll. auteur).